

Barnombudsmannens verksamhetsplan för år 2024 - Utbildning och barnets rättigheter

Barnombudsmannens uppgifter

Barnombudsmannen säkerställer att barnens ställning och rättigheter beaktas i lagstiftningen och i det samhälleliga beslutsfattandet. Ombudsmannen bedömer och främjar genomförandet av barnets rättigheter i Finland och för ett perspektiv på barnets rättigheter till beslutsfattandet och samhällsdebatten. Barnombudsmannen bygger upp ett samhälle som är bra och rättvist för barnen tillsammans med andra aktörer. Arbetet bygger på FN:s konvention om barnets rättigheter (FördrS 59–60/1991).

Barnombudsmannen är en självständig och oberoende statlig myndighet som styrs av lagen om barnombudsmannen (1221/2004) och statsrådets förordning om barnombudsmannen (274/2005). Ombudsmannen är verksam inom justitieministeriets förvaltningsområde. Vid upprättandet av denna verksamhetsplan arbetar en administrativ assistent, en specialforskare, två jurister, en överinspektör och en kommunikationsexpert i tjänsteförhållanden tills vidare samt en visstidsanställd högskolepraktikant inom kommunikationer vid barnombudsmannens byrå tillsammans med barnombudsmannen. Under 2023 har byrån också genomfört projekt som förknippas med två av åtgärderna i den nationella barnstrategin. Enligt åtgärd 5 genomfördes en utredning om välfärden och tillgodoseendet av rättigheterna av samiska och romska barn i Finland. En visstidsanställd specialforskare och forskningsassistent har arbetat med detta projekt. Enligt åtgärd 7 granskar vi resultaten av enkäten för barn som olovligen avvikit från barnskyddets vård utom hemmet ur perspektivet för olika negativa erfarenheter och risker. En visstidsanställd kommunikationsplanerare har arbetat med detta projekt. Alla anställda vid barnombudsmannens byrå har en viktig roll i främjandet av barnets rättigheter.

Barnombudsmannen upprättar en årlig verksamhetsplan och avger den till statsrådet (3 § i lagen om barnombudsmannen och 4 § i förordningen om barnombudsmannen). I denna verksamhetsplan beskrivs inledningsvis det prioriterade området för 2024. I utarbetandet av det prioriterade området har man använt resultaten från Sitras framtidsbarometer¹ och

¹ Tulevaisuusbarometri 2023 (Framtidsbarometern 2023): Suomalaisten tulevaisuususkon yllätysten ajassa (Finländarnas framtidstro i överraskningarnas tid, på finska, med sammandrag på svenska). Sitra. <https://www.sitra.fi/julkaisut/tulevaisuusbarometri-2023/>

megatrendarbete², den nationella barnstrategin³ och rapporten Barnets tid⁴ på vilken barnstrategin grundar sig på, ministeriernas kanslichefers rapport Mahdollisuudet Suomelle 2023 (Möjligheterna för Finland)⁵, en verksamhetsmiljöanalys av justitieministeriets förvaltningsområde samt observationer vid barnombudsmannens byrå under årens lopp⁶.

Barnombudsmannens arbete har i denna verksamhetsplan delats in i tre helheter. Barnombudsmannen 1. bedömer tillgodoseendet av barnets rättigheter; 2. följer upp, producerar och förmedlar information om barnets rättigheter och 3. skapar nätverk och kontakter mellan olika aktörer.

Bedömer tillgodoseendet av barnets rättigheter
Utlåtanden
Initiativ och ställningstaganden
Årsberättelse och verksamhetsplan
Berättelse till riksdagen
Rapport till FN:s kommitté för barnets rättigheter

Följer upp, producerar och förmedlar information om barnets rättigheter

Barnbarometern
Unga rådgivare
Undersökningar och utredningar
Rundabordssamtal
Allmänna kommentarer från kommittén
Föreläsningar och utbildning
Nationella indikatorer om barns välfärd
Medborgarkontakter

Skapar nätverk och kontakter mellan olika aktörer

Barnombudsmannadelegationen
Arbete med intressentgrupper
Internationella kontakter
Veckan för barnets rättigheter
Besök

² <https://www.sitra.fi/sv/%C3%A4mnen/megatrender/#uppdatering-av-megatrender-2023-forstaelse-i-en-tid-av-overraskningar>

³ Den nationella barnstrategin: Kommittébetänkande. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-793-5>

⁴ Barnets tid: Arbetet för en nationell barnstrategi 2040. Statsrådets publikationer 2019:5. Statsrådet. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-699-7>

⁵ Damski, J., Husu-Kallio, J., Kivimäki, M., Lankinen, T., Lehikoinen, A., Luoma, R., Majanen, J., Niemi, V.-M., Pimiä, K., Pulkkinen, E., Salovaara, J., Timonen, P. & Haapajärvi, H. (2023). Mahdollisuudet Suomelle (Möjligheter för Finland, på finska): Kansliapäälliköiden viestit hallitusvaihdokseen (Kanslichefernas synpunkter inför regeringsskiftet). Statsrådets publikationer 2023:4 (på finska). Statsrådet. <https://valtioneuvosto.fi/mahdollisuudet-suomelle-2023/>

⁶ <https://lapsiasia.fi/sv/arsberattelser>

Verksamhetsmiljön under 2024

Under 2023 var det strategiska fokusområdet i barnombudsmannens arbete hälsa och barnets rättigheter. Temat bereddes i en situation där man försökte åtgärda den vård- och serviceskuld som covid-19-pandemin orsakat, kommunerna överförde sina social- och hälsovårdstjänster till välfärdsområdena och Rysslands anfallskrig mot Ukraina fortsatte.

Rysslands anfallskrig mot Ukraina har förstört ukrainarnas liv och har omfattande konsekvenser även för finländarnas vardag. Under 2023 blev Finland medlem i militäralliansen Nato och människornas vardag präglades av ökande livsmedelspriser och styrräntor, pristoppar för elektriciteten och bränslen och avmattning av bostadsmarknaden. Under våren 2023 gick Finland till riksdagsval. Det nya regeringsprogrammet syftar på snabb stabilisering av statsfinanserna. Stabiliseringsåtgärderna försvagar den sociala tryggheten i synnerhet för fattiga barnfamiljer, och många barnfamiljer kommer att få det kämpigt med sin försörjning. Under året har det också förts samhällsdebatt om diskriminering och rasism, vilket har påverkat även barnens erfarenheter.

Den svåra geopolitiska situationen påverkar och kommer även framöver att påverka också barnombudsmannens arbete. Vi har förstärkt vårt internationella samarbete och barnombudsmannen har hållit i tät kontakt med de europeiska och nordiska barnombudsmännen. Finlands barnombudsman valdes till ordförande i nätverket för barnombudsmän i Europa (ENOC) för perioden 2024–2025. Arbetet i presidiet inleddes omedelbart. Barnombudsmän och ungdomar från omkring 40 europeiska länder kommer att komma till Finland för ENOCs årsmöte 2024.

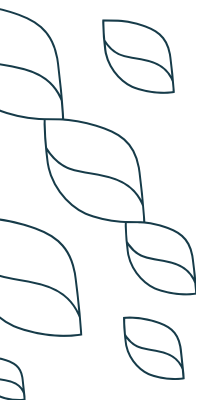
Den svåra världspolitiska situationen påverkar också planeringen av barnombudsmannens verksamhet. Människorättsaktörerna ska förbättra sina färdigheter att hantera framtida kriser. Detta har tagits på allvar vid barnombudsmannens byrå. Byråns kriskommunikationsplan har implementerats i praktiken och kommunikation inom ramen för den nationella strategin för kommunikation om barnets rättigheter har genomförts nationellt via flera kanaler. Byrån har uppdaterat sitt arbetarskyddsprogram och sin likabehandlings- och jämställdhetsplan. Byråns beredskap att svara på medborgarnas frågor har förbättrats både genom att förnya innehållet av webbplatsen och genom att göra rådgivnings- och handledningspraxisen tydligare till exempel med hjälp av telefontider. Avsikten är att höja beredskapen att besvara frågor om olika störningssituationer såsom

elavbrott, livsmedelsbrist, radioaktiv strålning eller anfallskrig. Inom byrån har vi stärkt den fysiska beredskapen med hjälp av en trygghetsvandring och första hjälpen-utbildning och den psykosociala beredskapen med arbetshandledning. Beredskapen har också förstärkts genom personalökning när den visstidsanställda juristens arbetsförhållande omvandlades till ordinarie tjänst. Påverkansarbete i samband med regeringsprogrammet är en viktig del av barnombudsmannens arbete.

Samtidigt pågår flera nationella utvecklingsprojekt som berör barnets rättigheter. Arbetet inom den nationella barnstrategin i syfte att främja genomförandet av FN:s konvention om barnets rättigheter söker sin plats under den nya regeringsperioden. Genomförandet av den nationella strategin för kommunikation om barnets rättigheter fortsätter.

Den viktiga kontrollpunkten för genomförandet av barnets rättigheter, den periodiska granskningen av genomförandet av FN:s konvention om barnets rättigheter, genomfördes under våren 2023. De missförhållanden som barnombudsmannen uppmärksammat hade beaktats i kommitténs slutsatser på ett berömligt sätt. Vi hann tyvärr inte utnyttja slutsatserna i vårt påverkansarbete angående regeringsprogrammet i och med att slutsatserna publicerades i juni. Kommitténs slutsatser kommer att styra barnombudsmannens arbete på ett betydande sätt.

Fokusområdet år 2024: Utbildning och barnets rättigheter

Med stöd av FN:s konvention om barnets rättigheter är staten skyldig att erbjuda varje barn kostnadsfri grundläggande utbildning och stödja utbildning på andra stadiet och på högre nivå. Utbildningen ska respektera barnets människovärde och utbildningens innehåll ska främja både utvecklingen av barnets individuella egenskaper och de gemensamma värderingarna i samhället. Att barnrättskommitténs första allmänna kommentar handlar om utbildning och att rätten till utbildning är den längsta artikel i FN:s internationella konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter vittnar om denna rättighets betydelse för barnen.⁷

FN:s kommitté för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter har betonat att utbildningen ska vara tillgänglig (*available*), åtkomlig (*accessible*), acceptabel (*acceptable*) och anpassbar (*adaptable*), medan FN:s barnrättskommitté betonar att utbildningen ska utgå från barnet, vara anpassad till barn, och ge barnet makt över sin situation. Enligt kommittén sker inläring inte enbart inom strukturerna av de formella utbildningsinstitutionerna, utan överallt i barnens vardag. Staterna ska dock också se till att varje barns rätt till formell utbildning också tillgodoses.

Finlands första läropliktslag stiftades redan år 1921, och utbildningsstrukturerna förnyades genom grundskolereformen med början på 1960-talet. Syftet med reformen var att organisera utbildningen demokratiskt så att alla elever skulle ha jämlika förutsättningar för skolgång. Vid förnyelsen av den grundläggande utbildningen 1998 angavs som mål att utbildningen ska främja bildningen och jämlikheten i samhället och elevernas förutsättningar att delta i utbildning och i övrigt utveckla sig själva. Den finländska grundskolan har varit en framgångshistoria på flera olika mätare mätt och lyckats jämna ut den ojämlikhet som orsakats av föräldrarnas utbildnings- och inkomstnivå. Mätt med kunskap har i synnerhet barn av föräldrar med lägst utbildning dragit nytta av grundskolan, och grundskolan har också dramatiskt minskat bundenheten mellan pojkarnas inkomster och deras fäders inkomster.⁸

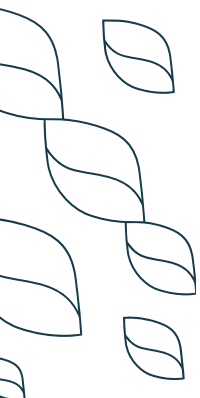
⁷ Curtis, C. & Tobin, J. (2019). The Right to Education. The UN Convention on the Rights of the Child. A Commentary. Oxford.

⁸ Pekkarinen, T. & Uusitalo, R. (2012). Peruskoulu-uudistuksen vaikutukset (Konsekvenserna av grundskolereformen, på finska). Kansantaloudellinen aikakauskirja 108(2), 128–139.

Under senare år har dock oron över de finländska elevernas kunskapsnivå och grundskolans tillstånd ökat. I de senaste PISA-mätningarna har familjebakgrundens betydelse för barnets skolframgång och andelen av barn som klarar sig sämre i skolan ökat. Nationella centret för utbildningsutvärdering Karvis senaste longitudinella utvärdering av lärresultaten fäster uppmärksamhet vid att kunskapsskillnaderna mellan olika grundskolor ökar redan vid skolstarten. Samtidigt är Finland en av de få länder där satsningar i utbildning har minskat på 2010-talet. Utöver i Finland har detta hänt endast i Ryssland, Grekland och Slovenien. Anslagen till utbildning har under 2020-talet ökats och samtidigt har man genomfört en omfattande utbildningsreform där läropliktsåldern höjdes till 18 år. Samtidigt pågår ett försök med tvåårig förskoleundervisning.

Under 2024 kommer barnombudsmannen att effektivisera sitt arbete kring utbildningsfrågor. Barnombudsmannen är medveten om den breda definitionen av lärande och fostran, men i sitt arbete fokuserar ombudsmannen i synnerhet på undervisning och utbildning i olika institutioner. Under år 2024 kommer de färskaste PISA-resultaten att publiceras och vi får också de första bedömningarna av såväl försöket med tvåårig förskoleundervisning som konsekvenserna av förlängningen av läropliktsåldern. Det finns flera punkter om grundläggande förbättringar av utbildningen i regeringsprogrammet. Under året kommer barnombudsmannen att höra barn om frågor som förknippas med utbildning och genomför en Barnbarometer om utbildning där 6–7-åringar kan berätta sina synpunkter. Barnombudsmannens byrå kommer att intensifiera sitt samarbete med yrkespersonerna och sakkunniga inom utbildning.

Mål: Den utbildningspolitiska debatten kompletteras med ett perspektiv för barnets rättigheter, barnombudsmannen bedömer de pågående reformerna ur perspektivet för barnets rättigheter och barn och ungas synpunkter om utbildning beaktas i beslutsfattandet.

Barnombudsmannen bedömer tillgodoseendet av barnets rättigheter

”I sitt uppdrag ska barnombudsmannen bedöma hur barnens intressen och rättigheter omsätts i praktiken, bevaka lagstiftningen och det samhälleliga beslutsfattandet samt bedöma deras effekter för barns välfärd. Barnombudsmannen ska genom initiativ, råd och anvisningar påverka det samhälleliga beslutsfattandet i frågor som gäller barn och driva på att barnens intressen tillvaratas i samhället.” (Lagen om barnombudsmannen 2 §.)

Utlåtanden

Att upprätta utlåtanden om regeringens mest centrala propositioner, myndighetspromemorior och -utredningar är en väsentlig del av barnombudsmannens bedömningsuppdrag. Byrån följer regeringens författningsberedning och ger vid behov även utlåtanden om regeringspropositioner som man inte ombetts ge ett utlåtande om. Ombudsmannen följer antalet begärda och utfärdade utlåtanden samt satsar på utlåtandenas kvalitet och att de grundar sig på forskning. Utlåtandenas effektivitet bedöms genom att följa upp deras inverkan på regeringspropositioner, utskottsbetänkanden och riksdagsbeslut.

Initiativ och ställningstaganden

Barnombudsmannen följer beslutsfattandet i frågor som gäller barn och unga, samhällsdebatten och aktuella fenomen i medborgarsamhället. Ombudsmannen har också en viktig roll i att upptäcka och lyfta fram problem kring barnets rättigheter. Vid behov lägger barnombudsmannen fram initiativ till olika instanser för att fästa aktörernas uppmärksamhet vid missförhållanden som hänför sig till barnets rättigheter eller för att sträva efter att främja förändring. Barnombudsmannen upprättar ställningstaganden om aktuella teman som hänför sig till barns välfärd och rättigheter – vid behov i samarbete med andra aktörer. Effektiviteten av initiativen och ställningstagandena bedöms genom att följa upp den samhällsdebatt som väckts om frågan med hjälp av medieuppföljningsanalyser samt genom att bedöma den förverkligade förändringen i de framlagda frågorna.

Årsberättelse och verksamhetsplan

Barnombudsmannen avger varje år en berättelse om sitt verksamhetsområde till statsrådet. Årsberättelsen innehåller en bedömning av tillgodoseendet av barnens rättigheter och utvecklingen inom barnens välfärd och levnadsförhållanden samt brister som upptäckts i

lagstiftningen. Årsberättelsen lämnas till statsrådet före utgången av mars. I den årliga verksamhetsplanen (detta dokument) beskrivs de prioriterade områdena för året i fråga och deras relation till verksamheten inom de olika förvaltningsområdena.

Berättelse till riksdagen

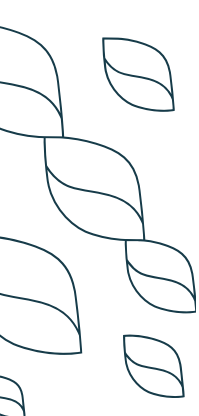
Barnombudsmannen överlämnar en berättelse över sitt verksamhetsområde till riksdagen vart fjärde år. Riksdagsberättelser har publicerats 2018 och 2022. Riksdagsberättelsen 2022 gav en översikt över barnens välfärd och aktuella fenomen, behoven att utveckla Finlands lagstiftning ur perspektivet för FN:s konvention om barnets rättigheter, arbetet med upprättandet av den nationella barnstrategin samt barn och ungas ställning som rådgivare till barnombudsmannen.

I sin berättelse framförde barnombudsmannen tre förslag för riksdagen:

1. Barnets bästa som det främsta bedömningskriteriet i alla ärenden som berör barn bör införas i bestämmelserna om de grundläggande rättigheterna i grundlagen (731/1999).
2. En totalreform av barnskyddslagen bör inledas.
3. Resurserna för Finlands utbildningspolitik bör framöver tryggas över regeringsperioderna genom att man förbinder sig till en finansieringsnivå som motsvarar de övriga nordiska länderna och som är klart definierad.

Barnombudsmannen överlämnar sin följande berättelse till riksdagen år 2026. Beredningen av berättelsen inleds under 2024.

Slutsatser av FN:s kommitté för barnets rättigheter

Finska staten lämnade till FN:s kommitté för barnets rättigheter den periodiska rapport som förutsätts i FN:s konvention om barnets rättigheter i juli 2019. Barnombudsmannen beredde en så kallad parallellrapport till kommittén om verkställigheten av konventionen i Finland. Ombudsmannen hördes av kommittén i september 2022. FN:s kommitté för barnets rättigheter lämnade sina slutsatser till finska staten i juni 2023. De missförhållanden som barnombudsmannen uppmärksammat hade beaktats i slutsatserna på ett berömligt sätt. Under 2024 kommer barnombudsmannen att främja kännedomen om kommitténs slutsatser genom att aktivt inkludera dem i sin kommunikation och utnyttja dem i sina utlåtanden, initiativ och ställningstaganden.

Barnombudsmannen följer upp, producerar och förmedlar information om barnets rättigheter

”I sitt uppdrag ska barnombudsmannen följa upp levnadsförhållandena för barn och unga. Barnombudsmannen ska genom initiativ, råd och anvisningar påverka det samhälleliga beslutsfattandet i frågor som gäller barn och driva på att barnens intressen tillvaratas i samhället. Barnombudsmannen ska upprätthålla kontakter med barn och ungdomar och förmedla deras synpunkter till beslutsfattarna samt förmedla information om barnfrågor till barn, till människor som arbetar med barn, till myndigheter och till allmänheten.” (Lagen om barnombudsmannen 2 §.)

Uppföljning av och deltagande i samhällsdebatten

Barnombudsmannen följer samhällsdebatten med koppling till barn och unga och aktuella fenomen i medborgarsamhället. I uppföljningsuppgiften utnyttjar man medier, samarbete med intressentgrupperna, medborgarkontakter samt samtal med barn och unga på olika sätt. Barnombudsmannen har rätt att av övriga myndigheter utan avgift få information som är nödvändig för utförandet av barnombudsmannens uppgifter, om inte något annat följer av sekretessregler. Barnombudsmannen följer även samhällsdebatten om sin egen verksamhet och hur välkänt barnombudsmannens arbete är med så kallade anseendeenkäter.

Kommunikation i barnombudsmannens verksamhet

Kommunikationer har en viktig roll i utförandet av barnombudsmannens lagstadgade uppgifter. Kommunikationsexpertens uppgift är att planera, genomföra och bedöma byråns kommunikationer på kort och lång sikt, att främja kommunikationer om barnets rättigheter samt att stärka byråns kommunikativa färdigheter. Kommunikationsexperten upprätthåller nätverk med kommunikationen av särskilda ombudsmän, justitieförvaltningen, barnrättsaktörer, de nordiska barnombudsmännen och övriga intressentgrupper.

Under 2024 kommer man att främja den nationella strategin för kommunikation om barnets rättigheter som för samman tiotals av barnrättsaktörer inom statsförvaltningen och den tredje sektorn. I samband med byråns strategiarbete under 2024 kommer man också att upprätta en kommunikationsstrategi för barnombudsmannens byrå. Under 2024 fokuserar kommunikationen i synnerhet på den strategiska tyngdpunkten år 2023, hälsa,

och den strategiska tyngdpunkten år 2024, utbildning. Kommunikation om barnets rättigheter till de olika intressentgrupperna kommer också att utvecklas vidare. Det nationella kommunikationsnätverket om barnets rättigheter styrs av barnombudsmannen och koordineras av Centralförbundet för Barnskydd. Den nationella kommunikationen beaktas också som en del av genomförandet av den nationella barnstrategin. Barnombudsmannen deltar aktivt också i kampanjen, tillställningarna och evenemangen under veckan för barnets rättigheter.

Barnbarometern

Barnbarometern är ett centralt verktyg för barnombudsmannens för att kartlägga erfarenheterna av små barn. Barnbarometern grundar sig på intervjuer av sex- och sjuåriga barn. Undersökningen är unik i sitt slag i hela världen. Barnbarometern har genomförts fyra gånger. Undersökningen har utrett barnens erfarenheter om förtroende (2016), granskat barnens fritid och samtidigt testat två undersökningsmetoder – telefonintervjuer och personliga intervjuer (2018), utrett barns åsikter om ett gott liv (2020) samt barns synpunkter på trygghet (2022). Under 2024 kommer vi att genomföra Barnbarometern om barnens synpunkter på utbildning.

Unga rådgivare

Barnombudsmannen ska upprätthålla kontakter med barn och unga och förmedla deras synpunkter till exempel till beslutsfattarna och personer som arbetar med barn.

Barnombudsmannen genomför denna uppgift med hjälp av Unga rådgivare. Innehåll från Unga rådgivare-verksamheten utnyttjas i byråns publikationer, utlåtanden, ställningstaganden, initiativ och utredningar. Unga rådgivare fungerar på tre olika sätt.

Temamötena med Unga rådgivare är i regel enskilda möten med barngrupper som formats kring ett visst tema. Teman för mötena förknippas i huvudsak med barnombudsmannens strategiska prioriterade område för året. Unga rådgivare-team är barngrupper med vilka man möts flera gånger och diskuterar de frågor som barnen själva lyfter fram. I dessa team ingår i synnerhet barn som befinner sig i en sårbar ställning. Unga rådgivare-besök är enskilda möten med barngrupper där man diskuterar frågor som är aktuella för barnen.

Möten med barn och unga anordnas under vintern 2023–2024 på temat utbildning. Vid behov kan träffar även anordnas om enskilda aktuella eller i övrigt viktiga teman. Under 2024 kommer ett Unga rådgivare-team att upprättas av barn som omfattas av barnskyddets

vård utom hemmet som en del av de europeiska barnombudsmännens arbete med unga rådgivare (ENYA). Under hösten 2024 kommer man att inleda möten med ett nytt team som består av barn i sårbar ställning. Dessutom kommer man under 2024 bedöma verksamhetsmodellen på basis av barnens egna bedömningar.

Undersökningar och utredningar

Barnombudsmannen publicerar forskningsbaserade utredningar som hänför sig till det årliga prioriterade området och andra viktiga teman. Utredningarna sammanställer forskningsrön om barn i anslutning till olika teman samt producerar ny information ur barnens perspektiv och fungerar således som ett redskap för att följa upp barns välfärd. I utredningarna kan man fördjupa kunskapen om något fenomen eller missförhållande i barn och ungas liv. Det väsentliga är att föra fram barn och ungas åsikter om en fråga eller ett fenomen som det saknas tillräcklig tidigare forskning om. Utredningar kan samtidigt inspirera till mer omfattande forskning, om det konstateras att det finns behov för det. Utredningar genomförs både på egen hand och i samarbete med intressentgrupper och forskare.

Rundabordssamtal

Rundabordssamtal anordnas om aktuella teman när man behöver nya perspektiv, expertkunskap och möten med olika aktörer. Samtalen är tillställningar dit man strävar efter att bjuda in många olika aktörer – såväl personer som upplever fenomenet i sin vardag, personer som arbetar med fenomenet som forskare och andra sakkunniga. Barnombudsmannen fungerar vid dessa samtal som en självständig, oberoende och opartisk sammankallare. Om samtalen upprättas promemorior som skickas till deltagarna, publiceras på barnombudsmannens webbplats och används i byråns påverkansarbete. Resultaten kan också lyftas till offentlig debatt i form av ett meddelande eller ett ställningstagande. I ombudsmannens arbete följs effekterna av samtalet upp och vid behov arrangeras ett uppföljande samtal, även om det egentliga fortsatta arbetet vanligtvis utförs av de olika deltagarna i samtalet. Under 2024 har temana för rundabordssamtalen koppling till årets prioriterade område – utbildning och barnets rättigheter.

Allmänna kommentarer från kommittén för barnets rättigheter

Barnombudsmannen har översatt allmänna kommentarer av FN:s kommitté för barnets rättigheter. De allmänna kommentarerna granskar och fördjupar föreskrifterna i

barnrättskonventionen och ger anvisningar för genomförande. Information om innehållet i de allmänna kommentarerna förmedlas till intressentgrupperna och den breda allmänheten. Effektiviteten av översättningsverksamheten främjas genom att referera till existensen av och innehållet i de allmänna kommentarerna i utlåtanden, initiativ, ställningstaganden och vid olika tillställningar samt genom att följa upp deras förekomst vid beslutsfattandet och i samhällsdebatten samt genom att informera om allmänna kommentarer på barnombudsmannens kommunikationskanaler. Under 2024 kommer man att främja redigeringen av de allmänna kommentarerna till ett lättläst format samt kommunikation om de allmänna kommentarerna även för barn och unga.

Föreläsningar och utbildning i anslutning till konventionen om barnets rättigheter

Barnombudsmannens lagstadgade uppgift är att genom råd och anvisningar främja det samhälleliga beslutsfattandet och driva på att barnens rättigheter tillgodoses i samhället. Barnombudsmannen bjuds ofta in som talare vid olika tillställningar. Tillställningarnas betydelse övervägs noga och i samband med anföranden under tillställningarna värnar man om utbildningsperspektivet. I samband med varje anförande förmedlas information om barnets rättigheter, arbetet som utförs av FN:s barnrättskommitté och till exempel om innehållet i de allmänna kommentarerna och situationen för barnens välfärd och ges förslag för att förbättra förhållandena. Av framträdandena upprättas och sparar man nedskrivna tal och/eller diabolbilder för framtida bruk. Under 2023 publicerade den nationella barnstrategin en omfattande helhet av webbutbildningar om barnets rättigheter. Barnombudsmannen deltog aktivt i utbildningarnas utformning. Effektiviteten av föreläsningarna och utbildningarna bedöms utifrån mottagen respons.

Nationella indikatorer om barns välfärd

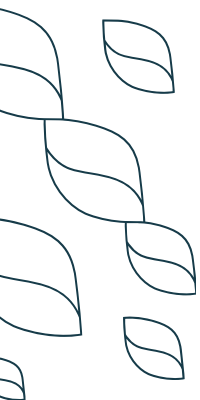
Barnombudsmannens byrå har tidigare aktivt deltagit i utvecklingen av nationella indikatorer om barns välfärd som samlats i Institutet för hälsa och välfärds statistik- och indikatorbank Sotkanet. Olika indikatorer finns även hos Statistikcentralen, webbplatserna av fristående ämbetsverk och ITLA:s nya databank Itlasto. Indikatorerna används i byråns arbete, utlåtanden, ställningstaganden, initiativ, presentationer, utbildning och utredningar. Dessutom presenterar man vid olika utbildningstillfällen och besök forskningsdata om barn och unga och var man kan hitta forskningsdata. Vid byrån följer man aktivt aktuell forskning om barn och unga och inom ramen för arbetstiden försöker man ordna tid för detta.

Barnombudsmannen fortsätter arbetet med utvecklingen av indikatorerna tillsammans med den nationella barnstrategin och Statistikcentralen.

Medborgarkontakter

Barnombudsmannen tar årligen emot 400–700 kontakter av medborgare och yrkespersoner som arbetar med barn om olika frågor som rör barn. Enligt lagen har barnombudsmannen inte behörighet att ta ställning till frågor som rör enskilda barn eller familjer eller att ingripa i andra myndigheters verksamhet i enskilda ärenden. I enlighet med förvaltningslagen hänvisar barnombudsmannen vid behov medborgare som tagit kontakt till rätt myndighetsinstans.

Medborgarkontakter används i påverkansarbetet, eftersom information om aktuella fenomen i barnens värld är värdefull för barnombudsmannen. Byrån statistikför medborgarkontakterna på allmän nivå och använder perspektiv inhämtade från dessa i sitt eget arbete och i samarbetet med andra myndigheter. Under 2024 kommer vi att utöka telefontiderna och vidareutveckla webbplatsens avsnitt som riktas till medborgare och intressentgrupperna.

Barnombudsmannen skapar nätverk och kontakter mellan olika aktörer

”Barnombudsmannen har till uppgift att utveckla former för samarbete mellan olika aktörer.” (Lagen om barnombudsmannen 2 §)

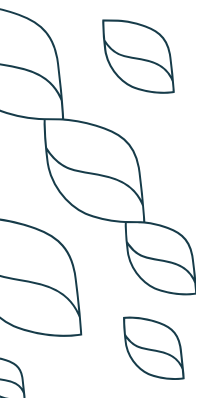
Barnombudsmannadelegationen

Bestämmelser om barnombudsmannadelegationen finns i lagen om barnombudsmannen (1221/2014) och i statsrådets förordning om barnombudsmannen (274/2005). Enligt 4 § i lagen är delegationens uppgift att bistå barnombudsmannen i att främja barns ställning och rättigheter samt myndighetssamarbetet i dessa frågor. Enligt 5 § i förordningen tillsätter statsrådet barnombudsmannadelegationen på förslag av barnombudsmannen för högst fem år åt gången. Delegationen har en ordförande, en vice ordförande och högst 14 andra medlemmar, som var och en har en personlig suppleant.

Den nuvarande barnombudsmannadelegationens mandatperiod är 1.11.2019–31.10.2024. Barnombudsmannen är ordförande för delegationen, barnombudsmannens byrås jurist är vice ordförande och byråns överinspektör sekreterare. Barnombudsmannadelegationen sammanträder i regel fyra gånger per år. Under 2024 kommer nätverksarbetsgruppen för uppföljning och genomförande av den nationella barnstrategin, styrgruppen för kommunikation om barnets rättigheter och arbetsgruppen för barnforskning att fortsätta sitt arbete som en arbetsgrupp inom barnombudsmannadelegationen.

Arbete med intressentgrupper

Barnombudsmannens intressentgrupper omfattar andra myndigheter, kommuner, välfärdsområden, forskare, organisationer, religiösa samfund, företag samt andra aktörer och sakkunniga inom barnpolitik. Barnombudsmannen samarbetar med intressentgrupperna genom att träffa dem och genom att delta i olika tillställningar. Även långsiktigt deltagande i olika strategiskt viktiga kommittéer, arbetsgrupper och styrgrupper är en viktig del av barnombudsmannens byrås arbete. Under 2024 kommer samarbetet att förstärkas ytterligare särskilt med nationella aktörer, såsom de särskilda ombudsmännen, den nationella barnstrategin och Självständighetsjubileets barnstiftelse ITLA.

Internationella kontakter

Barnombudsmannen deltar i internationellt samarbete för att främja barnets rättigheter. Barnombudsmannens byrå ingår under 2024 i presidiet för nätverket för europeiska barnombudsmän, *European Network of Ombudspersons for Children* (ENOC). Nätverkets konferens och höstmöte kommer att anordnas i Finland i september 2024.

Under 2024 kommer man att fortsätta det nordiska samarbetet med Danmarks, Färöarnas, Grönlands, Islands, Norges, Sveriges och Ålands barnombudsmän.

Under 2024 kommer barnombudsmannens byrå att främja beaktandet av FN:s barnrättskommittés slutsatser om Finland. Dessutom följer barnombudsmannens byrå FN:s barnrättskommittés arbete, översätter dess publicerade allmänna kommentarer till finska och deltar i kommitténs aktualitetsdagar. Barnombudsmannens byrå följer också EU-kommissionens arbete med barngarantin.

Veckan för barnets rättigheter

Konventionen om barnets rättigheter godkändes av FN:s generalförsamling 20.11.1989. Tidpunkten har etablerats som en temavecka för tillställningar och evenemang som påminner om barnets rättigheter samt som en nationell flaggdag. Barnombudsmannen deltar i evenemangen under veckan i samarbete med olika aktörer.

Besök

Barnombudsmannen besöker på inbjudan olika kommuner, välfärdsområden, skolor, enheter för småbarnspedagogik, läroanstalter och andra organisationer för att träffa yrkespersoner samt ibland också barn och unga i deras vardag. I samband med besöken berättar ombudsmannen om barnets rättigheter, samlar in information om barns erfarenheter och åsikter samt observationer om yrkespersoners och föräldrars åsikter. Dessa kan användas i byråns lagstadgade arbete, såsom utlåtanden, initiativ, ställningstaganden och utredningar. Barnombudsmannens besök är inte gransknings- eller tillsynsbesök.

Omsorg om personalens välmående

Personal

Vid barnombudsmannens byrå arbetar utöver barnombudsmannen en specialforskare, en administrativ assistent, två jurister, en kommunikationsexpert och en överinspektör, alltså sammanlagt sju årsverken. Byrån strävar efter att varje år erbjuda en praktikplats till 1–2 högskolepraktikanter.

Personalens välmående

Barnombudsmannens byrå har ett giltigt arbetarskyddsprogram och en arbetarskyddsfullmäktig har utnämnts för byrån. Byrån har också upprättat anvisningar för att förhindra och hantera trakasserier och annat osakligt bemötande. Under 2024 kommer man att upprätta en beredskapsplan för byrån.

Målet för femårsstrategin är att personalen vid barnombudsmannens byrå har en bra psykisk, fysisk, etisk och social funktionsförmåga, att kompetensutvecklingen är fortlöpande, arbetsfördelningen tydlig och ändamålsenlig, arbetsgemenskapen trygg och stödjer dess medlemmar samt att delaktigheten är stark.

För att uppnå målen fortsätter man med arbetsledning, stärker gemenskapen och det ömsesidiga förtroendet och skapar tillsammans olika sätt för rekreation och för att stärka den sociala sammanhållningen. Varje anställd får påverka innehållet av sitt eget arbete och de gemensamma frågorna. Vid byrån främjar man flexibelt kombinerandet av arbetet och familjelivet. De anställdas kompetens stärks genom att dela kunskaper och färdigheter internt och med externa samarbetspartner. Dessutom stödjer man kontinuerligt lärande och fortbildning uppmuntras med en separat ersättning. Personalens välmående och hur väl ledningen har lyckats följs upp med CAF- och VMBaro-enkäter och dessutom uppmuntras personalen till ständig dialog med chefen. Byrån utnyttjar företagshälsovårdstjänster.

Barnombudsmannens byrå är belägen i Jyväskylä på adressen Vapaudenkatu 58 A och i Helsingfors på adressen Bangårdsvägen 9.

Ekonomi

Löner (personalkostnader + socialskydd)	548 000 €
Övriga verksamhetsutgifter	160 000 €
Hyror	57 000 €
Kostnader för ordförandeskapet i ENOC	50 000 €
Sammanlagt	815 000 €

Jyväskylä 13.11.2023

Elina Pekkarinen
Barnombudsmannen

Mari Laitinen
Administrativ assistent

